

ЛЕКСИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕМОЦІЙ СМУТКУ В ПОЕЗІЇ ПЕТРА СКУНЦЯ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (48)

УДК 811.161.2'373.4+811'373.612.2:821-1(477.87)

DOI:10.24144/2663-6840/2022.2(48).128–133.

Гоца Е. Лексична репрезентація емоцій смутку в поезії Петра Скунця; кількість бібліографічних джерел – 11; мова українська.

Анотація. Дослідження мовних засобів вираження емоцій допомагає проникнути в психологію людини, розкриває спосіб мислення особистості. Це викликає значний науковий інтерес до проблеми об'єктивації емоційних процесів у мові та мовленні, опису і систематизації лінгвальних маніфестацій переживань. Метою статті є виявлення й опис лексичних засобів, що відображають стан смутку, у ліриці Петра Скунця. Реалізація мети передбачає виконання таких завдань: 1) виявити в збірці «Один» П. Скунця іменники, прикметники, дієслова та прислівники, що репрезентують емоцію смутку; 2) здійснити семантичний і стилістичний аналіз зібраного матеріалу; 3) звернути увагу на типологію лексичних репрезентантів емоції смутку в досліджуваній збірці.

У лексико-семантичній системі мови збірки «Один» П. Скунця емоційна лексика, що виражає смуток, представлена переважно іменниками, зрідка прикметниками та дієсловами, які утворюють помітну кількість різноманітних семантичних типів. Усього виявлено 104 емотиви, серед яких найбільше іменників (70%), менше прикметників і дієслів (30%).

Петро Скунець використовує низку різноманітних засобів для вербалізації емоційного стану смутку. Серед іменників, прикметників, дієслів, прислівників та фразеологічних одиниць переважають номінативи *туга, біль, сльоза, тяжкий, плакати*. Ад'єктиви, що корелюють із назвами емоції смутку, конкретизують силу та характер вияву емоційної настроєвості.

Особливу роль для вираження семантичного багатства й образності емоції смутку відіграють слова з переносним значенням. П. Скунець використовує метафору як важливий образний засіб небуденного, нетрафаретного висловлення думки. Метафоризовані словосполучення, персоніфікуючи почуття, ілюструють образне світосприйняття митця. Поет часто оперує такими лексемами у складі фразем і стилістичних фігур (антитези, тавтології, паронимазії).

Емоція смутку ліричного героя збірки «Один» П. Скунця репрезентована різними типами лексико-граматичних засобів номінації, що зумовлено специфікою поетичного жанру і мовностилістичною манерою поета як яскравого представника шістдесятництва.

Ключові слова: емоційна лексика, емоція смутку, метафора, поезія, Петро Скунець.

Постановка проблеми. Внутрішній світ людини, зокрема його емоційна сфера, є об'єктом для наукових студій як філософського, психологічного, так і мовознавчого характеру. Дослідження мовних засобів вираження емоцій допомагає проникнути в психологію людини, розкриває спосіб мислення особистості. Аналіз мови художнього твору ще й дозволяє виявити специфічні ознаки ідіостилію письменника. Ці та інші причини зумовили появу значного наукового інтересу до проблеми об'єктивації емоційних процесів у мові та мовленні, опису і систематизації лінгвальних маніфестацій переживань.

Аналіз досліджень. Особливості вираження емоцій у мові були предметом дослідження багатьох мовознавців, серед яких: Ш. Баллі, Е. Бедфорд, О. Вольф, К. Дрегер, О. Еверт, А. Вежбицька, О. Бабушкін, Є. Галкіна-Федорук, В. Звєгінцев, М. Красавський, О. Леонтєв, О. Лук, Н. Лук'янова, В. Маслова, В. Мелікян, О. Реформатський, В. Шаховський, В. Телія, В. Харченко, І. Худяков, В. Чабаненко, Ю. Щербініна та ін.

Про актуальність таких досліджень свідчить зародження окремої науки – лінгвістики емоцій (емотіології), яка сформувалася у ХХ ст. на основі психології й традиційного мовознавства і має вже чималі здобутки теоретичного та практичного характеру, зокрема праці В. Шаховського, М. Красавського, Ю. Апресяна, Ю. Прадіда, М. Гамзюка та ін.

[Кость 2010, с. 182]. Найновішими досягненнями у вивченні способів вираження емоцій у мові можна вважати дослідження українських учених П. Селігея, Н. Бойко, Л. Ставицької, Н. Березовської-Савчук, І. Кость, О. Ковалюк та ін.

Нині в лінгвістиці наявні різні підходи щодо виокремлення й опису емоційного лексичного фонду мови, що зумовлено неоднозначним трактуванням поняття «емотивності» та її місцем у семантичній структурі слова. Як вважає Н. Березовська-Савчук, «категорія емотивності охоплює всі мовні засоби відображення емоцій та емоційних характеристик мовної особистості (її емоційний стан і ставлення до відображуваного світу) та уможливує функціонування емоційної комунікації» [Березовська-Савчук 2018, с. 102].

У наукових працях дослідників зазначено, що емоційна лексика здебільшого є основним вербальним засобом вираження людських емоцій і становить значну частину загального лексикону певної мови. Описуючи емоційну лексику, мовознавці послуговуються термінами «емоційна», «емоційно забарвлена», «емоційно-оцінна», «експресивна», «емоційно-експресивна», «аксіологічна», «емотивна», «емотиви». Проте найуживанішим у лінгвістиці й досі залишається термін «емоційна лексика», що репрезентує сукупність лексичних одиниць, призначених для мовного відображення емоцій.

Художній доробок закарпатських письменників був у полі зору багатьох науковців, хоча номінативна репрезентація емоцій у творах Петра Скунця досі не стала предметом окремого аналізу. Творчість поета привертала увагу таких літературознавців і письменників, як В. Басараб, В. Брюховецький, М. Ільницький, О. Мишанич, Т. Салига, О. Ігнатівич, О. Гончар, П. Загребельний, І. Чендей, С. Пушик, Ю. Шкробинець, Ф. Кривін та ін.

Лінгвістичний аспект дослідження творчого набутку цього талановитого майстра поки обмежений хіба що кількома публікаціями Н. Венжинович, О. Пискач, В. Чикут та деяких ін.

Н. Венжинович присвятила статтю опису національно-культурної специфіки фразем у збірці «Один» П. Скунця і дійшла висновку, що «в поезіях відомого українського майстра художнього слова репрезентована широка фразеологічна картина світу, в якій відтворено найрізноманітніші прояви буття й діяльності людини, а більшість фразем є національно-культурним набутком українського народу» [Венжинович 2012, с. 177].

О. Пискач досліджувала мову публіцистики П. Скунця [Пискач 2003], а також лексико-семантичні та стилістичні особливості епітетів у поетичній збірці «Один». У другій публікації авторка приділила особливу увагу кольористичним, одоративним та емотивним епітетам. На її думку, в аналізованій поезії переважають внутрішньочуттєві епітети, «які передають відчуття ліричного героя, особисті чи суспільні, що переплітаються з настроями природи або суголосно, або контрастно» [Пискач 2012, с. 188].

В. Чикут зазначила, що «поетична творчість П. Скунця суттєво доповнює сучасну українську мову новими явищами, які заслуговують уважного вивчення дослідників-лінгвістів, адже мовна норма в художніх текстах гнучкіша, багатогранніша, орієнтована на різноманітні стилістичні варіанти й на досягнення ефекту естетичного впливу на читача» [Чикут 2012, с. 199].

Об'єктом нашого дослідження стала збірка поезій «Один», яка засвідчила безперервний розвиток образної системи, думок, ідей, повсякчасне переростання автором своїх меж, переосмислення істин таким чином, що дає підстави відчувати в П. Скунцеві непересічного поета.

Метою статті є виявлення й опис лексичних засобів, що відображають стан смутку, у ліриці Петра Скунця.

Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виявити в збірці «Один» П. Скунця іменники, прикметники, дієслова та прислівники, що репрезентують емоцію смутку;
- здійснити семантичний і стилістичний аналіз зібраного матеріалу;
- звернути увагу на типологію лексичних репрезентантів емоції смутку в досліджуваній збірці.

Мета і завдання зумовили вибір відповідних **методів та прийомів дослідження**: лінгвістичного спостереження та осмислення його результатів,

описового та порівняльного методів (для дослідження семантики розглянутих лексичних одиниць), концептуального та компонентного аналізів (для визначення найбільш типових концептуальних груп емоційно модифікованих одиниць).

Виклад основного матеріалу. Одним зі способів об'єктивації емоцій у мові прийнято вважати їх номінацію. Назви переживань є продуктом осмисленої диференціації та ідентифікації почуттів, тобто словесними виразниками внутрішнього світу мовця. Емоційність здебільшого виражається сукупністю мовних засобів різних рівнів. Номінативними репрезентантами емоцій є переважно чотири лексико-граматичні класи слів: іменники, дієслова, прикметники та прислівники.

Емоційно-експресивна семантика слова може виражатися безпосередньо (за допомогою прямого значення: *красень, бабусенька, злодюга*) та опосередковано (внаслідок переносного вживання).

На думку С. Єрмоленко, «емоційна лексика – «це слова, що мають у своєму значенні компонент оцінки, виражають почуття, позитивні чи негативні сприймання дійсності. Як виразник емотивної функції мови емоційна лексика характеризує ситуацію спілкування, соціальні відносини, психічний стан мовців.... Із почуттєвою сферою пов'язані також слова, що називають: а) психічні, внутрішні стани, характер, світовідчуження, переживання (*радість, любов, щастя, журба, сум, ненависть, гнів; ніжний, любий, щирий, веселий; тяжко, сумно; радіти, гніватися та ін.*); б) будь-яке поняття з оцінним компонентом – позитивним або негативним» [Єрмоленко 2004, с. 171–172].

Смуток – базова емоція, що виникає через розчарування, психологічну ізоляцію, втрату перспективи в досягненні мети, розлуку з близькою людиною, загалом через втрату чогось значущого, що може завдати людині сильного морального болю [Березовська-Савчук, 2018, с. 101]. За тлумачним словником, смуток – це «невеселий, тяжкий настрій, викликаний горем, невдачею і т. ін.; сум, журба» [Великий тлумачний словник... 2004, с. 1155]. Розлогим є синонімічний ряд номінативів, домінантою якого виступає іменник *сум*: *смуток, журба, печаль, туга, жаль, жалощі, нудьга, нудота, меланхолія, іпохондрія, зажура, сухота, журбота, мінор, смута, притуга, нуда* тощо [Словник синонімів... 2000, с. 420].

Емоція смутку – досить типове явище для поезії П. Скунця. Аналіз фактичного матеріалу засвідчив, що лексика вербальної репрезентації емоції смутку в його поетичних творах представлена словами з прямою лексико-семантичною номінацією. Для вербалізації аналізованого емоційного стану поет використовує цілу низку лексем та стійких словосполучень: іменники *туга, нудьга, печаль, біль, мука, горе*, дієслова *журитися, смутитися, сумувати, тужити*, прикметники *сумний, жалібний, понурий, безрадісний*, прислівники *сумно, смутно, журливо, тужливо*, фразеологізми *туга обгортає, печаль обгортає душу*. Високою частотністю вживання характеризуються іменники *туга*

та *жаль*, прикметники *сумний* та *смутий*.

Лексема *туга*, конкретизуючи значення 'почуття глибокого жалю; гнітючий настрій, переживання, спричинені якимсь горем, невдачею і т. ін.; журба, сум' [Великий тлумачний словник... 2004, с. 1274], головним чином номінує емоційний стан ліричного героя, наприклад: «Сволотно висе жалібниця-туга!» [Скунць 2000, с. 43]; «Тіні туги злякано пригнулись, репродуктор зойкнув і замовк» [Скунць 2000, с. 137]; «Земле, в колодязях отар чує тугу вівчар» [Скунць 2000, с. 150].

Конкретизатором почуття *туги* виступає прикметник *ніжна*, що виражає характер вияву й утворює оксюморон: «Ніжна туга билася в казармі, сто сердець, але один порив» [Скунць 2000, с. 137]. Іменник *туга* в поєднанні з іншими словами утворює словосполучення метафоричного характеру, в якому емоція, виступаючи в ролі суб'єкта, персоналізується і наділяється різними властивостями. З цією метою поет використовує спільнокореневе дієслово *затужити*, що є також метафорою: «Без мене там чиясь весна затужить» [Скунць 2000, с. 132].

Синонімічним до вищенаведеної лексики є вживане Петром Скунцем слово *нудьга*, що означає «стан, викликаний бездіяльністю, відсутністю розваг; сум, досада» [СУМ, т. 5, с. 452]: «...І тиха осені краса до мене явиться *нудьгою*» [Скунць 2000, с. 133].

Ще один яскравий синонім у цьому ряді – іменник *печаль*, який означає «те, що засмучує когось, завдає комусь горя, журби» [СУМ, т. 6, с. 346]: «Задовго світ ми бачили в *печалі*» [Скунць 2000, с. 139].

Для номінації емоційного стану страждання поет послуговується іменником *біль* «відчуття фізичного страждання» [СУМ, т. 1, с. 186]: «*Любові біль, який заглушить всі душевні болі*» [Скунць 2000, с. 84]; «*Земля здригнулась від болю...*» [Скунць 2000, с. 58]; «*...І вечір від болю померк*» [Скунць 2000, с. 65]; «*Біль божевільно, дрібно в серці танцює*» [Скунць 2000, с. 63]. Близьким до нього є лексема *мука* у значенні «страждання, зумовлені фізичними болями, духовними переживаннями тощо» [СУМ, т. 4, с. 824]: «*Людина вбила душевну муку...*» [Скунць 2000, с. 82].

До часто вживаних Петром Скунцем емоційних лексем належить іменник *горе* «душевні переживання, печаль, смуток» [СУМ, т. 2, с. 128]: «...*Супільне горе міряти*» [Скунць 2000, с. 81]; «*А трембіта в пісню виливала горе, а трембіті душу краляли за це*» [Скунць 2000, с. 120]. У фразі «*Я знаю – в маленькій чарці топилось велике горе*» [Скунць 2000, с. 129], що є яскравим прикладом **антитези** (*antithesis* – грец. «протиставлення») – стилістичної фігури, побудованої на підкресленому протиставленні протилежних явищ, понять, думок, почуттів, образів), поет майстерно використовує загальноживану фразу **топити горе** – тамувати, приглушувати важкі почуття, думки [СУМ, т. 2, с. 128]. Ще один майстерний вислів поета, що демонструє водночас і **парономазію** – прийом навмисного збли-

ження слів, далеких за походженням, будовою, значенням, але близьких за звуковим складом (*земля гір і горя; земля рік і рук*), і **тавтологію** – (з грец. *tauto* – те саме і *logos* – слово, вчення) – спеціальне або непередбачене повторення тих самих, спільнокореневих або близьких за значенням слів (*гірке горе*): «*Земле гір і гіркою горя, земле рік і простягнутих рук...*» [Скунць 2000, с. 148]. Синонімом до цього слова є іменник *біда* «нещаслива пригода, подія, що завдає комусь-небудь страждання; нещастя, лихо» [СУМ, т. 1, с. 176]: «*Мене додому впустиш, коли біду далеко відведу*» [Скунць 2000, с. 132].

Чи не найбільш уживаним у поезії Петра Скунця є іменник *сльоза* (частіше у формі множини) 'безбарвна прозора солонувата рідина, яку виділяють розміщені в очній ямці залози при деяких фізіологічних або психічних станах (при подразненні, болі або сильних душевних переживаннях і т. ін.)' [СУМ, т. 9, с. 386], однак у поетичному контексті ця назва переносно означає «горе, страждання»: «*Плітки просвищуть і погаснуть сльози*» [Скунць 2000, с. 83]; «*І поки десь у мороці нічному мене віднайде Всесвіту сльоза*» [Скунць 2000, с. 147]; «*Марний крик кулака, дзвін сльози й поготів*» [Скунць 2000, с. 150]; «*Земле сходиш терном увінчана і сльозою засвічена*» [Скунць 2000, с. 148]. Емоцію смутку цього іменника більш увиразнює вживання його у складі фразем: «*Листя падає з дерев, мов криваві сльози*» [Скунць 2000, с. 55]; «*І знаю гарячі сльози, що випекли очі злобі*» [Скунць 2000, с. 129]. Порівняймо: ♦ **гарячі сльози** – сльози, викликані сильним почуттям [СУМ, т. 2, с. 37]. ♦ **криваві сльози** – гіркі, невтішні сльози [СУМ, т. 4, с. 337].

Близьким до вищенаведеного є рідковживаний поетом іменник *схлип*, що має значення 'звук, утворений від судорожного вдихання, втягування повітря при плачі; хлип' [СУМ, т. 9, с. 888]: «...*Тінь важка торгаша і від неї сліди – схлип земліці скупі...*» [Скунць 2000, с. 149].

Синонімічними за значенням є іменники *відчай* 'почуття сильного душевного болю, безвихідності; розпач' [СУМ, т. 1, с. 659] (у П. Скунця – *одчай*) і *розпач* 'стан сильного душевного болю, безнадійності, безвихідності; відчай' [СУМ, т. 8, с. 759]: «*Люди смакують одчай іншої людини...*» [Скунць 2000, с. 82]; «*Я жмакаю листя у розпачі німім*» [Скунць 2000, с. 42].

Іменник *лихо*, який має значення «обставина, подія, що викликає страждання; горе, біда» [СУМ, т. 4, с. 496], П. Скунць використовує нечасто: «...*Валами зляже лихо в полі, ...немов рядками на папір*» [Скунць 2000, с. 86].

Іменник *тягар* «гнітючі переживання» автор майстерно обіграє у складі фраземи: «*Я скидаю тягар, але тільки з плечей*» [Скунць 2000, с. 157]. Порівняймо: ♦ **скидати (скинути) тягар з плечей** – 'позбуватися чогось важкого, обтяжливого обов'язків, здійснювати важку справу, закінчувати важку роботу'; **скидати (скинути) тягар із серця (з душі)** – 'заспокоюватися, відчувати душевний спокій, полегкість' [СУМ, т. 4, с. 496].

Емоційні прикметники та дієприкметники П. Скунець використовує не дуже часто. Серед них, зокрема, переважають ті, що вжиті в переносному значенні: **непривітний** 'який справляє неприємне, гнітюче враження (про предмети, явища природи і т. ін.); похмурий' [СУМ, т. 5, с. 367]: «*На непривітнім столику моїм*» [Скунець 2000, с. 40]; **пекельний** 'важкий, жадливий, нестерпний; такий, як у пеклі' [СУМ, т. 6, с. 110]: «*Добро і зло з нами народивши, вручили нам ви цей пекельний час...*» [Скунець 2000, с. 96]; **тяжкий** 'дуже сумний, гнітючий, безрадінний (про думки, почуття, настрої і т. ін.)' [СУМ, т. 10, с. 343]: «*...Наступила хвилина моя тяжка*» [Скунець 2000, с. 70]; «*І матерів сподіванка тяжка летить за вами голубим докором*» [Скунець 2000, с. 99]; **засмучений** 'який виражає смуток, жаль' [СУМ, т. 3, с. 320]: «*...Десь твоє соромливе засмучене тіло затуляється хвилями днів і ночей*» [Скунець 2000, с. 157]; **хмурий** 'пов'язаний з сумним або поганим настроєм, неприємними емоціями (про психічний стан, почуття і т. ін.)' [СУМ, т. 7, с. 452]: «*Мрії хмури, мислі в серці юну душу ввергли в море*» [Скунець 2000, с. 105].

Вербалізація емоцій смутку Петром Скунцем спостерігається і на прикладі дієслівної лексики з домінантами словами **плакати** й **ридати**: а) **плакати** 'лити сльози (з горя, від болю, зворушення і т. ін.)' [СУМ, т. 6, с. 558]: «*І чути смертний стук лопат, і чути як дзвіниця плаче*» [Скунець 2000, с. 69]; «*За вознем душа моя не плаче, без прохань обходиться й вимог*» [Скунець 2000, с. 87]; «*А вітер заплакав у хащах*» [Скунець 2000, с. 65]; «*Десь там плаче вивільга зі свого дупла*» [Скунець 2000, с. 53]; «*Хай поплачуть за нас розчаровані тучі*» [Скунець 2000, с. 156]; б) **ридати** 'видавати, утворювати звуки, подібні до ридання' [СУМ, т. 8, с. 531]: «*Протяжний вітер за вікном ридає*» [Скунець 2000, с. 67]; «*Чую птаха нічна десь ридає зловісно*» [Скунець 2000, с. 91].

Доповнюють цей дієслівний синонімічний ряд лексеми **скигли**, **скавучати**, **нити** та ін: **скигли** 'вити (про вітер)' [СУМ, т. 9, с. 261]: «*Вітре, не скигли, краще приляж!*» [Скунець 2000, с. 94]; **скавучати** 'утворювати пронизливі звуки (про предмети, вітер і т. ін.)' [СУМ, т. 9, с. 238]: «*А ніч мені щенятком скавучить!..*» [Скунець 2000, с. 78]; **нити** 'давати відчуття тупого болю' [СУМ, т. 5, с. 414]: «*Життя, брате, сил не має між упертими ослими, вся душа вознем палає, серце нис до без-*

тями» [Скунець 2000, с. 105]; **переболіти**: «*Всім життям душа переболіла*» [Скунець 2000, с. 137], порівняймо: **душа переболіла** – 'хтось пережив почуття тривоги, туги' [СУМ, т. 6, с. 128]; **щеміти** 'відчувати тупий біль від неспокою, тривоги, хвилювання і т. ін.' [СУМ, т. 11, с. 580]: «*Душа щемить*» [Скунець 2000, с. 74].

Емоційне значення смутку в поезії П. Скунця передають також окремі прислівники: **жалібно** 'тужливо, печально, журливо' [СУМ, т. 2, с. 503]: «*Квокче жалібно кран у ванній...*» [Скунець 2000, с. 140]; **гірко** 'завдаючи горя, болю, гіркоти; дошкульно, вразливо' [СУМ, т. 2, с. 74]: «*Тому слова мої так гірко ллються...*» [Скунець 2000, с. 41].

Висновки. У лексико-семантичній системі мови збірки «Один» П. Скунця емоційна лексика, що виражає смуток, представлена переважно іменниками, зрідка прикметниками та дієсловами, які утворюють помітну кількість різноманітних семантичних типів. Усього виявлено 104 емотиви, серед яких найбільше іменників (70%), менше прикметників і дієслів (30%).

Петро Скунець використовує низку різноманітних засобів для вербалізації емоційного стану смутку. Серед іменників, прикметників, дієслів, прислівників та фразеологічних одиниць переважають номінативи *туга, біль, сльоза, тяжкий, плакати*. Ад'єктиви, що корелюють із назвами емоції смутку, конкретизують силу та характер вияву емоційної настроєвості.

Особливу роль для вираження семантичного багатства й образності емоції смутку відіграють слова з переносним значенням. П. Скунець використовує метафору як важливий образний засіб небуденного, нетрафаретного висловлення думки. Метафоризовані словосполучення, персоніфікуючи почуття, ілюструють образне світосприйняття митця. Поет часто оперує такими лексемами у складі фразем і стилістичних фігур (антитези, тавтології, параномазії).

Емоція смутку ліричного героя збірки «Один» П. Скунця репрезентована різними типами лексико-граматичних засобів номінації, що зумовлено специфікою поетичного жанру і мовностилістичною манерою поета як яскравого представника шістдесятництва. Перспективою подальших наукових пошуків вважаємо дослідження лексичних і фразеологічних засобів вираження емоцій у творах Петра Скунця.

Література

1. Березовська-Савчук Н.А. Лексика мовної репрезентації емоції смутку (на матеріалі поетичних творів Ліни Костенко). *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2018. Вип. 17. С. 99–110.
2. ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ: Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.
3. Венжинович Н. Національно-культурна специфіка фразем у творах Петра Скунця. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2012. Вип. 28. С. 177–179.
4. Ермоленко С. Емоційна лексика. *Українська мова: енциклопедія* / редкол.: В.М. Русанівський (співголова), О.О. Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін. [2-ге вид., випр. і доп.] Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. С. 171–172.

5. Кость І. Вербальна репрезентація емоцій смутку (на матеріалі поезії Лесі Українки). *Леся Українка і сучасність: зб. наук. пр.* Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. Т. 6. С. 182–190.
6. Пискач О. Структурно-семантичні та стилістичні особливості епітетів у поезії Петра Скунця (на матеріалі збірки «Один»). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* 2012. Вип. 28. С. 188–190.
7. Пискач О.Д. Мовна своєрідність публіцистики Петра Скунця. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія філологія.* 2003. Вип. 7. С. 96–100.
8. Скунець П.М. Один: Вірші, поеми, балади, переклади, мініатюри. Ужгород: Два кольори, 2000. 536 с.
9. Словник синонімів української мови: У 2 т. Т. 2: О–Я / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та ін. Київ: Наукова думка, 2000. 960 с.
10. Словник української мови: В 11 т. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
11. Чикут В. Стилiстичне використання семантичних груп слiв у поезiї П. Скунця. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* 2012. Вип. 28. С. 199–201.

References

1. Berezovka-Savchuk N.A. (2018) *Leksyka movnoi reprezentatsii emotsii smutku (na materiali poetychnykh tvoriv Liny Kostenko)* [Vocabulary of the linguistic representation of the emotion of sadness (based on the poetic works of Lina Kostenko)]. *Filolohichni studiyi: Naukovyy visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu.* Vyp. 17. S. 99–110 [in Ukrainian].
2. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy (2004) [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] / uklad. i holov. red. V.T. Busel. Kyiv: Irpin: Perun. 1440 s. [in Ukrainian].
3. Venzhynovych N. (2012) Natsionalno-kulturna spetsyfika frazem u tvorakh Petra Skuntsia [National and cultural specificity of phrases in the works of Petro Skunts]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii.* Vyp. 28. S. 177–179 [in Ukrainian].
4. Yermolenko S. (2004) *Emotsiyna leksyka. Ukrainiska mova: entsyklopedia* [Emotional vocabulary. Ukrainian language: an encyclopedia] / redkol.: V.M. Rusanivskiyi (spivholova), O.O. Taranenko (spivholova), M.P. Zyblyuk ta in. [2-he vyd., vypr. i dop.]. Kyiv: Vydavnytstvo «Ukrainska entsyklopedia» im. M.P. Bazhana S. 171–172 [in Ukrainian].
5. Kost I. (2010) *Verbalna reprezentatsia emotsiy smutku (na materiali poezii Lesi Ukrainky)* [Verbal representation of emotions of sadness (on the material of the pose of Lesya Ukrainka)]. *Lesya Ukrainka i suchasnist: zb. nauk. pr.* Lutsk: Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrainky. T. 6. S. 182–190 [in Ukrainian].
6. Pyskach O. (2012) *Strukturno-semantychni ta stylistychni osoblyvosti epitetiv u poezii Petra Skuntsya (na materiali zbirky «Odyn»)* [Structural, semantic and stylistic features of epithets in the pose of Petro Skunts (on the material of the collection “Alone”)]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii.* Vyp. 28. S. 188–190 [in Ukrainian].
7. Pyskach O.D. (2003) *Movna svoieridnist publitsystyky Petra Skuntsia* [Language originality of Petro Skunts’ journalism]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii filolohiia.* Vyp. 7. S. 96–100 [in Ukrainian].
8. Skunts P.M. (2000) *Odyn: Virshi, poemy, balady, pereklady, miniatiury* [Alone: little poems, poems, ballads, translations, miniatures]. Uzhhorod: Dva kolory. 536 s. [in Ukrainian].
9. *Slovnyk synonimiv ukrainiskoi movy* (2000) [Dictionary of the Ukrainian language synonyms]: u 2 t. T. 2: O–Ia / A.A. Buriachok, H.M. Hnatiuk, S.I. Holovashchuk ta in. Kyiv: Naukova dumka. 960 s. [in Ukrainian].
10. *Slovnyk ukrainiskoi movy* (1970–1980) [Dictionary of the Ukrainian language]: V 11 t. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
11. Chyut V. (2012) *Stylistyчне vykorystannia semantychnykh hrup sliv u poezii P. Skuntsia* [Stylistic use of semantic groups of words in the poetry of P. Skunts]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii.* Vyp. 28. S. 199–201 [in Ukrainian].

LEXICAL REPRESENTATION OF EMOTIONS OF SADNESS IN P. SKUNTS POETRY

Abstract. The study of language means expressing emotions helps to penetrate deeply into the psychology of a person, and reveals the individual way of thinking. This causes significant scientific interest in the problem of objectification of emotional processes in language and speech, description and systematization of linguistic manifestations of experiences. The purpose of the paper is to identify and describe the lexical means reflecting the state of sadness in P. Skunts lyrics. The realization of the goal involves the fulfilment of the following tasks: 1) to identify nouns, adjectives, verbs and adverbs representing the emotion of sadness in P. Skunts collection “Alone”; 2) to perform a semantic and stylistic analyses of the collected material; 3) to pay attention to the typology of lexical representatives of the emotion of sadness in the collection under study.

In the lexical-semantic system of the P. Skunts collection “Alone”, the emotional vocabulary expressing sadness is represented mainly by nouns, occasionally by adjectives and verbs, forming a noticeable number of various semantic types. A total of 104 emotifs were identified, among which the most are represented by nouns (70%), fewer are the adjectives and verbs make up only 30%.

P. Skunts uses a number of different means to verbalize the emotional state of sadness. Among nouns, adjectives, verbs, adverbs and phraseological units, such lexemes as *longing, pain, tear, heavy, and to cry* prevail. Adjectives correlating with the names of the emotions of sadness specify the strength and character of the manifestation of the emotional mood.

Words with a figurative meaning play a special role in expressing the semantic richness and imagery of the emotion of sadness. P. Skunts uses metaphor as an important figurative means of unusual, non-template expression of thought. Metaphorized phrases, personifying feelings, illustrate the figurative worldview of the artist. The poet often uses such lexemes as part of phrases and stylistic figures (antitheses, tautologies, paronomasia).

The emotion of sadness of P. Skunts collection "Alone" is represented by various types of lexical and grammatical means of nomination, which is determined by the specificity of the poetic genre and the stylistic manner of the poet, who is a vivid representative of the sixties.

Keywords: emotional vocabulary, emotion of sadness, metaphor, poetry, Petro Skunts.

© Гоца Е., 2022 р.

Еріка Гоца – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; erika.gotsa@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-1440-9478>

Erika Gotsa – Candidate of Philology, Associate Professor of the Ukrainian Language Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; erika.gotsa@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-1440-9478>